

Introduktion till att läsa och skriva vetenskaplig text inom svenska som andraspråk
Christian Hecht

2014

Hej!

Välkommen till en lite annorlunda lärobok. Den här boken vill vara en introduktion till att läsa och skriva vetenskaplig text för dig som läser svenska som andraspråk, antingen för att bli lärare eller för att kunna forska inom området. Kanske du undrar, varför det är viktigt att vara bra på att läsa och skriva vetenskaplig text, när det finns så många andra sorters texter? Visst finns det många olika sorters texter... Men ifall du siktar in dig på att bli forskare, så är skrivandet av sådana texter en viktig del av ditt yrke. Även om du vill bli lärare finns det flera skäl att bli förtrogen med vetenskapliga texter. Det kanske främsta skälet är, att dina elever behöver bli bra på att skriva sitt gymnasiearbete. Ju bättre du själv är på att skriva sådan text, desto lättare har du att leda andra i den skrivkonsten. Även läsningen av vetenskapliga texter kan vara värdefull om du vill bli lärare: Då har du lättare att följa med i utvecklingen inom ditt eget områdeⁱ. Ytterligare ett skäl att lära sig läsa vetenskapliga texter är, att du då blir mindre beroende av populärvetenskapliga framställningar av intressanta och betydelsefulla forskningsresultat; du blir bättre på att läsa förstahandsinformation om forskning, vare sig det rör ditt eget ämne eller inteⁱⁱ. Men jag bejakar gärna betydelsen av andra sorters texter än vetenskapliga texter; jag är övertygad om att vi alla – vare sig vi är lärare, forskare, elever eller studenter – behöver olika sorters texter i olika sammanhang.

Även om exemplen, i den text som jag kommenterar här, huvudsakligen är hämtade från svenska som andraspråk, tror jag att även du som läser svenska eller något annat språk kan ha nytta av att arbeta med texten som följer. Du kommer att möta text i tre spalter: I mittspalten finns mitt föredrag från det första symposiet om svenska som andraspråk; det publicerades första gången 1988ⁱⁱⁱ. I den spalten har jag använt gul markering för att lyfta fram de ord i texten, som jag bedömer vara viktigast i sammanhanget. De fetstilta orden i mittspalten kommenteras i någon av de andra spalterna. I vänsterspalten finns introducerande kommentarer för dig som vill bli bättre på att läsa vetenskaplig text. Högerspalten är mer inriktad på dig som vill kunna skriva vetenskaplig text. Slutkommentarerna är tänkta som fördjupning. Slutkommentarerna är tänkta som fördjupning.

INTRODUKTION FÖR LÄSARE

Jag vill önska dig lycka till både som läsare och som lärare! Min förhoppning är, att den här texten kan hjälpa dig vidare. Det lönar sig oftast att läsa **titeln** väldigt noga, eftersom många skribenter lägger ned mycket möda på att i titeln få med det viktigaste i koncentrerad form. När det gäller den här titeln kan de sista två orden vara särskilt viktiga att uppmärksamma: där ges en liten fingervisning om att fonologiskt och

FÖREDRAGET

Fonologiskt och prosodiskt baserade strategier^{iv} för L2^v

Christian Hecht

INTRODUKTION FÖR SKRIBENTER

Var väldigt noggrann med formuleringen av din **titel**: hur du formulerar den kan vara avgörande för, om många kommer att läsa din text eller inte...
Jfr Hecht 1988; 2009.

prosodiskt baserade strategier inte är tänkta som självändamål, men beskrivs med inriktning på "L2", i detta fall svenska som andraspråk. I förkortningen "L2" står "L" för "language"; "2" anger att det är fråga om det andra språket.

Får jag rekommendera molntjänster, som t.ex.

OneDrive

<https://onedrive.live.com/about/sv-se/>

eller

Google Drive

<https://www.google.se/intl/sv/drive/> ?

Jag själv har avskaffat tavlan i min undervisning och lägger istället upp ett dokument i en molntjänst. Det dokumentet visar jag sedan med projektor i klassrummet. Eleverna kan själva se dokumentet på sin egen datorskärm både före under och efter lektionen, var i världen de än befinner sig. När jag haft små klasser har jag till och med låtit eleverna editera dokumentet. (Se bara till att ställa om din dators skärmläckare under lektionen, så att du inte behöver logga in om och om igen under lektionen...)

Inledning^{vi}

Ursprunget till det här arbetet står att finna i projektet "Skandinavisk-nederländsk språkförståelse" (ett forskningsprojekt utfört vid avdelningen för fonetik och institutionen för nordiska språk vid Umeå universitet, som stöds med medel från Riksbankens jubileumsfond, se Hedquist, 1984), som bygger på Elerts (1981) arbeten kring språklighet^{vii}. Som en utveckling av projektet försöker "Snabbkurser svenska-tyska" i 10-timmars **intensivkurser** optimera **läsförmågan** för svenskar respektive tyskar utan förkunskaper i målspråket. Den här sommaren och hösten har också försök gjorts med att till läskurserna på 10 timmar lägga 10 timmars **lyssningskurser**.^{viii}

När jag började skriva vetenskaplig text, var de tryckta hjälpmedlen som ordlistor, synonymordböcker och uppslagsböcker de enda som fanns att tillgå... Numera behöver du bara klicka på t.ex.

Svenska akademiens ordlista (SAOL)

http://www2.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_13_pa_natet/ordlista

(den finns också som app. för vissa mobiler) eller

Svenska akademiens ordbok (SAOB)

<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> .

Synonymer kan hjälpa dig att variera ditt språk:

<http://www.synonymer.se/> .

Tyvärr är inte alla källor eller språkguider på nätet tillräckligt tillförlitliga för att duga för vetenskapligt skrivande, men

Myndigheternas skrivregler går oftast att använda även i vetenskapliga sammanhang.

Den kan du gratis ladda ner som PDF:

<http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/publikationer/institutets-utgivning/sprakpublikationer/sprak/2014->

En del erfarna läsare av vetenskaplig text brukar "gå som katten kring het gröt", d.v.s. först läsa titeln och sammanfattningen (vissa granskar även litteraturlistan), för att gå vidare till sammanfattningen och resultaten, innan de slutligen tittar på textens övriga delar...

Poängen med att i andraspråksundervisningen läsa texter på det här sättet är, att man redan från början kan läsa texter som är värda att diskutera och reflektera kring. Man skulle kunna säga att det här sättet att läsa kan ge andraspråksundervisningen ett mervärde. Vill du inspireras till att göra något annat med dina läsande elever och studenter?

Metodikerna i kurserna kan sammanfattas i två ord: "motivation" och "insikt". För att främja motivationen har – till skillnad från traditionell metodik i främmandespråksundervisningen – en varsam felrättning (där endast fel som omöjliggör förståelsen rättats) tillämpats. Möjligheten att arbeta med originaltexter har också verkat motivationshöjande. Ett annat typiskt kännetecken för kurserna är, att de inriktar sig på att stödja den språkliga insikten hos deltagarna, genom att konsekvent stimulera logiskt tänkande – i motsats till mer eller mindre situationsberoende intuitivt baserade metodiker som superlearner eller suggestopedi.

Läskurs

Lässtrategin beskrivs utförligt i RUUL 17 och tas därför endast upp översiktligt här. Lässtrategin utnyttjar främst prosodiska och fonologiska likheter. De prosodiska reglerna för textstrukturerings som är gemensamma för de båda språken används för textstrukturerings vid den första högläsningen. De flesta av de mellan 20 och

09-10-myndigheternas-skrivregler.html .

Skriver du i ett ordbehandlingsprogram brukar det också finnas hjälpmedel där. Ta vara på dem!

Insikt: Min gamle professor, Claes-Christian Elert som handledde mig fram till min licentiatexamen, brukade säga: föreställ dig läsarna intelligenta men okunniga.

Jfr Hecht 1995; 2003a.

Jfr Hecht 1997.

Jfr Hecht 2002a; 2005.

Jfr Hecht 2000a; 2003a.

Jfr Hecht 1987b; 1995.

Jfr Hecht 1995; 2000b.

Jfr Hecht 2002b.

Titta i så fall gärna på hur jag introducerat Selma Lagerlöfs Lagerlöf, Selma (1914) Kejsarn av Portugalien:
<https://youtu.be/2OULqiVNseU>
Sajten Runeberg har texten:
<http://runeberg.org/portugal/> .

Undervisar du i nordiska språk?

Då kan du kanske få nya impulser genom Hecht, Christian (1987). Introductory courses in Swedish and German. I Engstrand, Olle (utg.). *Papers from the swedish phonetics conference held in Uppsala, October 17-18 1986*. RUUL 17. Uppsala: Department of Linguistics, Uppsala university. s. 98-103.
Hecht, Christian (1988). Fonologiskt och prosodiskt baserade strategier för L2. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (utg.). *Första symposiet om svenska som andraspråk*. Vol. II. Stockholm: Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet. s. 152-156.

Hecht, Christian (1990a).

Lyssnarbedömningar av prosodiska skillnader mellan svenska och tyska. I Wiik, Kalevi & Raimo, Ilkka (utg.). *Nordic Prosody V. Papers from a Symposium*. Turku: Phonetics, University of Turku. s. 151-155.

Hecht, Christian (1990b). Svensk-tysk ordförståelse i

30 % av löporden i en text som – sedan Hansa-tiden – kan sägas vara gemensamma för svenska och tyskan, kan också för en nybörjare göras igenkännliga med hjälp av fyra eller fem fonologiska regler. Dessutom underlättar de vanligtvis mellan 5 och 15 % internationella orden förståelsen av texten på målspråket^{ix}. Som hjälp vid tolkningen av svårbegripliga ord utnyttjas även ord- och textsammanhanget. Den avgjort största delen av en text (cirka 50 %) utgörs dock vanligen av de omkring 200 strukturorden i respektive språk; dessa ord får eleverna och studenterna arbeta med i utdelade listor, där de, först i grupparbeten och sedan i helklass, söker fonologiska likheter i de tysk-svenska paren. För att underlätta för deltagarna att inordna de olika satsdelarna rätt, får de också lära sig att känna igen de vanligaste verbändelserna (med tilläggsinstruktionen att subjektet i svenskan i allmänhet återfinns före, medan objektet står efter verbet). För att uppmuntra eleverna och studenterna att medvetandegöra och ta ställning till erbjuden explicit och implicit information i texterna ingår det också, som en del i lässtrategin, att diskutera innehåll och avsikt i respektive text.

Jfr Hecht 1990b.

Jfr Hecht 2003.

Jfr Hecht 2004.

främmandespråksundervisningen - preliminära projektresultat 1. I Adelswärd, Viveka & Davies, Norman F (utg.). *På väg mot ett nytt språk. Rapport från ASLA:s höstsymposium Linköping 9–10 november 1989*. Uppsala: ASLA). s. 193-200.

Hecht, Christian (1995). Erfarenheter med läsning inom nybörjarundervisningen i tyska på olika nivåer. I Linnarud, Moira (utg.). *Språk - utvärdering - test. Rapport från ASLA:s höstsymposium Karlstad, 10–12 november 1994*. Uppsala: ASLA. s. 49-59.

Hecht, Christian (1997). *Tysk-svenska segmentella snarlikheter vid läsunderstödd hörförståelse i främmandespråksundervisningen. Segmentelle Ähnlichkeiten Deutsch-Schwedisch beim lesegestützten Hörverstehen im Fremdsprachenunterricht*. [Dissertation] Berlin: Humboldt-Universität Berlin.

Hecht, Christian (2000a). Arbete med korpusar i språkundervisning på gymnasienivå. I Byrman, Gunilla & Lindquist, Hans & Levin, Magnus (utg.). *Korpusar i forskning och undervisning. Rapport från ASLA:s höstsymposium Växjö, 11–12 november 1999*. Uppsala ASLA. s. 120-130.

- Hecht, Christian (2000b). En läs- och hörförståelsestrategi i tyskundervisningen. I Andrae Thelin, Annika (utg.). *Forskningen i skolan, skolan i forskningen, ett möte på lika villkor. Dokumentation från forskningssymposium i Sundsvall 15-16 april 1999*. Stockholm: Skolverket; Sundsvall: Centrum för Lärarutbildning och Skolutveckling, Mitthögskolan. s. 35-36.
- Hecht, Christian (2002a). Lärande samtal på tyska. I Melander Martala, Ulla & Östman, Carin & Kytö, Merja (utg.). *Samtal i livet och i litteraturen. Conversation in life and in literature. Rapport från ASLA:s höstsymposium Uppsala, 8-9 november 2001*. Uppsala: ASLA. s. 97-105.
- Hecht, Christian (2002b). Vilka skillnader är viktiga? I Boyd, Sally & Dorriots, Beatriz & Haglund-Dragic, Monica & Källström, Roger (utg.). *Språkpolitik. Rapport från ASLA:s höstsymposium Göteborg, 9-10 november 2000*. Uppsala: ASLA. s. 105-116.
- Hecht, Christian (2003a). Lärarlett lärande med litterära texter och hypertexter. I Linnarud, Moira & Sandlund, Erica (utg.). *Språk och lärande. Rapport från ASLA:s*

- höstsymposium Karlstad, 7-8 november 2002*. Uppsala: ASLA. s. 93-104.
- Hecht, Christian (2003b). Ordinlärning med facktexter. I Alanen, Kaisa & Johansson, Carl-Eric & Nikula, Kristina (utg.). *Från ord till handling*. Nordistica Tampereusia A3. Tammerfors: Nordiska språk, institutionen för språk- och översättningsvetenskap, Tammerfors universitet. s. 23-45.
- Hecht, Christian (2004). Fallstudier kring ordinlärning med bild, text och samtal. I Nikula, Kristina & Alanen, Kaisa & Lönnroth, Harry (utg.). *Text, bild, samhälle*. Nordistica Tampereusia A4. Tammerfors: Nordiska språk, Institutionen för språk- och översättningsvetenskap, Tammerfors universitet. s. 113-124.
- Hecht, Christian (2005). Lyrik i samtalen med eleverna. I De Geer, Boel & Malmbjer, Anna (utg.). *Språk på tvärs. Rapport från ASLA:s höstsymposium Södertörn, 11-12 november 2004*. Uppsala: ASLA. s. 81-87.
- Hecht, Christian (2011). Framtida internordisk textförståelse. I Ylikiiskilä, Antti & Westman, Maria (utg.). *Språk för framtiden. Rapport från ASLA:s höstsymposium i Falun 12-13 november 2010*. ASLA 23. Uppsala: ASLA. s. 70-80. .

Lyssningskurs

Huvudmålet med lyssningskursen är att ge eleverna och studenterna förmåga att lyssna till och förstå berättelser^x som är upplästa på svenska. Ett av de största hindren som nybörjare har att kämpa med för att kunna uppnå nödvändig textförståelse är ordsegmenteringen (förmågan att känna igen var ett ord börjar och slutar). Man skulle kunna tala om den dubbla artikulationen eller gapet mellan auditiv och semantisk nivå: På den auditiva nivån utgörs gränserna inom en fras framför allt av de tysta faserna hos de tonlösa klusilerna. (Gränserna mellan fraser utgörs oftast av pauser och tvekljud.) Gränserna på den semantiska nivån återfinns däremot inte sällan i helt andra positioner i yttrandet än den auditiva nivån skulle kunna leda oss till; till och med assimilationer kan ju gå över ordgränser.

Det finns dock ledtrådar på den auditiva nivån, som vi ännu inte talat om: Även om den segmentellt auditiva nivån ofta har en radikalt annan struktur än den semantiska, kan vi få hjälp av **den prosodiskt auditiva nivån**. Våra båda germanska språk, svenska och tyska, har lyckligtvis det gemensamt, att de oftast har ordbetoningen på första

Jfr Hecht 1990a.

Jfr Hecht 1990b.

Den prosodiskt auditiva nivån: Det gäller för eleverna och studenterna att främst utnyttja ordbetoningen vid lyssnandet, för att ha en chans att kunna förstå upplästa berättelser.

stavelsen i ordet. (Om vi dessutom lär eleverna och studenterna vilka förstavelser som är obetonbara, reducerar vi antalet undantag ytterligare.) Robert Bannert har tidigare (bland annat 1986) i sina undersökningar kommit fram till hur betoningsstrukturen i yttrandet kan utnyttjas för att underlätta ordsegmentering. Häri skulle vi kunna finna en av förklaringarna till varför nybörjare på så kort tid – utan att ha förvärvat ett tillräckligt stort ordförråd på målspråket – lyckas förstå även komplicerade texter; lyssnaren kan använda den medvetet iakttagna betoningsstrukturen för att i yttrandet återfinna de ord som hen^{xi} har i sitt lexikon, även om hen inte strax förstår de omgivande orden i yttrandet.

Även på satsnivå kan prosodin hjälpa oss att strukturera en text (med text menar jag här både skrivna och oskrivna, enbart talade, texter). Som jag tidigare nämnt i RUUL 17, kan man kort karaktärisera de satsbetonade orden som de "viktigaste" orden i en sats. (Viktiga kan de vara av olika anledningar, t.ex. semantiska, strukturella och/eller interaktionella.)

Det viktigaste och ständigt återkommande momentet i lyssningskursen är att lyssna på

och läsa texter med hjälp av **lyssningsstrategin**, som i sin nuvarande version består av nio steg:

Lyssningsstrategi

Text: lista med överskrift och satsbetonade ord

ÖVERSKRIFT

1. Lyssna och läs efter överskriften.
2. Översätt överskriften.^{xii}

SATSBETONADE ORD

3. Lyssna på texten och ange vokallängden i de satsbetonade ordens betonade stavelser.
4. Översätt de satsbetonade orden.

Text: text utan ordgränser eller skiljetecken

ALLA ORD

5. Lyssna på texten och stryk under varje betonad stavelse.
6. Dra ett lodrätt streck mellan varje ord.
7. Översätt ord för ord.
8. (Gör eventuellt en idiomatisk översättning.)
9. Diskutera textens innehåll och avsikt.^{xiii}

Lyssningsstrategin består alltså av tre olika avsnitt, med två olika bearbetade textmaterial. Först ges lyssnarna en lista där enbart överskriften och de satsbetonade orden (som valts ut av läraren) finns förtecknade. Överskriften tas upp och översätts först (i de två första stegen) som en introduktion till textinnehållet. De satsbetonade orden syftar, som redan nämnts, till att ge lyssnarna ett rudiment av textinnehåll, textstruktur och eventuell interaktion.

Innan deltagarna lyssnar på texten en andra gång, delas den fullständiga texten ut, dock utan ordgränser eller skiljetecken. Avsikten med att skriva ut texten i denna form är, att på ett lättfattligt sätt efterlikna den osegmenterade talsignalen. Texten ges i ortografisk transkription av två anledningar: 1. Deltagare utan större erfarenhet av formell främmandespråks- och andraspråksundervisning har oftast svårigheter att läsa fonetisk eller fonematisk transkription i samma takt som en naturlig uppläsning. 2. Genom att kombinera läsning av ortografisk text med lyssnande kan samtidigt målspråkets grafofonematiska regler präntas in.

När väl texten segmenterats genom ett

lodrätt streck mellan varje ord, fungerar texten som en vanlig skriven text^{xiv}. Därför sammanfaller de senare delarna av läs- och lyssningsstrategin. Liksom vid läsningen, är det också här viktigt att slutligen låta det hörda budskapet få medvetna konsekvenser.

Några resultat

Med den försiktighet som bjuds vid tolkningen av preliminära data, kan det ändå vara värt att nämna några resultat: Textförståelsen i den första läskursen (med universitetsstudier i Tyskland som lärde sig svenska) ökade från i genomsnitt 67 % till i genomsnitt 93 %, om man räknar andelen **förstådda** löpord i en tidningstext (utan rubrik).^{xv}

Efter den första lyssningskursen genomfördes två olika lyssningstest. I det svårare av de båda – det där lyssnarna inte gavs några hjälpmedel, utan var helt hänvisade till lyssnandet – förstod 2 av 4 nybörjare (d.v.s. deltagare utan

Glöm inte att anlita uppslagsverk flitigt (och att ange i din text, när du hämtar information från dem), t.ex.

Nationalencyklopedin (NE)

<http://www.ne.se/> .

En omdiskuterad informationskälla är Wikipedia. Många menar att Wikipedia inte är riktigt tillförlitlig. Det har nog främst att göra med att vem som helst kan skriva där.

Men jag har faktiskt hittat artiklar i Wikipedia som haft mer utförlig och mer aktuell information än

Nationalencyklopedin... Hur som helst. Mitt grundtips är alltid: Om det är viktigt att informationen är korrekt, behöver du kontrollera uppgifterna i mer än en källa.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Portal:Huvudsida>

förkunskaper i svenska före läskursens början) huvudinnehållet i en uppläst tidningstext på svenska. Det här skulle kunna tolkas som ett stöd för lyssningsstrategins uppläggning, men en ödmjuk tolkning av data leder till försiktighet av bl.a. följande skäl: 1. Data verkar stödja de egna teorierna. 2. Materialet är litet. 3. Det finns viktiga skillnader i resultatet hos olika deltagare. 4. Innan allmänna kriterier utarbetats, är det svårt att jämföra resultaten med andra undersökningar.

Utan att behöva hävda att den här presenterade lyssningskursen med lyssningsstrategin skulle vara den enda eller den bästa metoden för nybörjarundervisning i främmande språk och andraspråk, skulle man ändå kunna sammanfatta erfarenheterna från undervisningen och testerna med att lyssningsstrategin tycks vara en bra metod för vissa nybörjare, medan den tycks ge mindre tydliga resultat för andra nybörjare. Två speciella fördelar med den här beskrivna lyssningsstrategin är, att den dels lyckas hantera vanliga tidningstexter, och att den även erbjuder ett logiskt tilläggande av några av de viktigaste dragen i ett yttrande, nämligen satsbetoning, ordbetoning och ordgräns.

Men den viktigaste frågan för all lyssningsträning vill jag överlåta åt er att besvara: **Vad** vill vi att eleverna och studenterna skall lyssna till?

Referenser^{xvi}

Det man kanske minst anar som student, är hur viktigt det är att vara extremt noggrann med referenserna...

En grundregel är: Skilj alltid tydligt på det du själv skrivit och vad någon annan skrivit eller sagt.

Ett tips: Många referenser slipper du skriva själv, om du söker titeln i Libris:

<http://libris.kb.se/> .

Lycka till med ditt skrivande!

Referenser

- Bannert, Robert (1986). From prominent syllables to a skeleton of meaning: a model of prosodically guided speech recognition. I *Working Papers 29*. Lund: Department of Linguistics, Lund University. s. 1-30.
- Elert, Claes-Christian (1981). Kvantitativa mått på språklikhet. I Elert, Claes-Christian (red.). *Internordisk språkförståelse: Mutual language understanding in the Nordic countries: föredrag och diskussioner vid ett symposium på Rungstedgaard utanför Köpenhamn den 24-26 mars 1980, anordnat av Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete vid Nordiska ministerrådet*. Umeå: Umeå univ. s. 85-101.
- Hecht, Christian (1987). Introductory courses in Swedish and German. I Engstrand, Olle (utg.). *Papers from the swedish phonetics conference held in Uppsala, October 17-18 1986*. RUUL 17. Uppsala: Department of Linguistics, Uppsala university. s. 98-103.
- Hecht, Christian (1988). Fonologiskt och prosodiskt baserade strategier för L2. I Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (utg.). *Första symposiet om svenska som andraspråk*. Vol. II. Stockholm: Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet. s. 152-156.
- Hecht, Christian (1990a). Lyssnarbedömningar av prosodiska skillnader mellan svenska och tyska. I Wiik, Kalevi & Raimo, Ilkka (utg.). *Nordic Prosody V. Papers from a Symposium*. Turku: Phonetics, University of Turku. s. 151-155.
- Hecht, Christian (1990b). Svensk-tysk ordförståelse i främmandespråksundervisningen - preliminära projektresultat 1. I Adelswärd, Viveka & Davies, Norman F (utg.). *På väg mot ett nytt språk. Rapport från ASLA:s höstsymposium Linköping 9-10 november 1989*. Uppsala: ASLA). s. 193-200.

- Hecht, Christian (1995). Erfarenheter med läsning inom nybörjarundervisningen i tyska på olika nivåer. I Linnarud, Moira (utg.). *Språk - utvärdering - test. Rapport från ASLA:s höstsymposium Karlstad, 10–12 november 1994*. Uppsala: ASLA. s. 49-59.
- Hecht, Christian (1997). *Tysk-svenska segmentella snarliheter vid läsunderstödd hörförståelse i främmandespråkundervisningen. Segmentelle Ähnlichkeiten Deutsch-Schwedisch beim lesegestützten Hörverstehen im Fremdsprachenunterricht*. [Dissertation] Berlin: Humboldt-Universität Berlin.
- Hecht, Christian (2000a). Arbete med korpusar i språkundervisning på gymnasienivå. I Byrman, Gunilla & Lindquist, Hans & Levin, Magnus (utg.). *Korpusar i forskning och undervisning. Rapport från ASLA:s höstsymposium Växjö, 11–12 november 1999*. Uppsala ASLA. s. 120-130.
- Hecht, Christian (2000b). En läs- och hörförståelsestrategi i tyskundervisningen. I Andrae Thelin, Annika (utg.). *Forskningen i skolan, skolan i forskningen, ett möte på lika villkor. Dokumentation från forskningssymposium i Sundsvall 15-16 april 1999*. Stockholm: Skolverket; Sundsvall: Centrum för Lärarutbildning och Skolutveckling, Mitthögskolan. s. 35-36.
- Hecht, Christian (2002a). Lärande samtal på tyska. I Melander Martala, Ulla & Östman, Carin & Kytö, Merja (utg.). *Samtal i livet och i litteraturen. Conversation in life and in literature. Rapport från ASLA:s höstsymposium Uppsala, 8-9 november 2001*. Uppsala: ASLA. s. 97-105.
- Hecht, Christian (2002b). Vilka skillnader är viktiga? I Boyd, Sally & Dorriots, Beatriz & Haglund-Dragic, Monica & Källström, Roger (utg.). *Språkpolitik. Rapport från ASLA:s höstsymposium Göteborg, 9-10 november 2000*. Uppsala: ASLA. s. 105-116.
- Hecht, Christian (2003a). Lärarlett lärande med litterära texter och hypertexter. I Linnarud, Moira & Sandlund, Erica (utg.). *Språk och lärande. Rapport från ASLA:s höstsymposium Karlstad, 7-8 november 2002*. Uppsala: ASLA. s. 93-104.
- Hecht, Christian (2003b). Ordinlärning med facktexter. I Alanen, Kaisa & Johansson, Carl-Eric & Nikula, Kristina (utg.). *Från ord till handling*. Nordistica Tampere A3. Tammerfors: Nordiska språk, institutionen för språk- och översättningsvetenskap, Tammerfors universitet. s. 23-45.
- Hecht, Christian (2004). Fallstudier kring ordinlärning med bild, text och samtal. I Nikula, Kristina & Alanen, Kaisa & Lönnroth, Harry (utg.). *Text, bild, samhälle*. Nordistica Tampere A4. Tammerfors: Nordiska språk, Institutionen för språk- och översättningsvetenskap, Tammerfors universitet. s. 113-124.
- Hecht, Christian (2005). Lyrik i samtalen med eleverna. I De Geer, Boel & Malmbjer, Anna (utg.). *Språk på tvärs. Rapport från ASLA:s höstsymposium Södertörn, 11-12 november 2004*. Uppsala: ASLA. s. 81-87.
- Hecht, Christian (2011). Framtida internordisk textförståelse. I Ylikiiskilä, Antti & Westman, Maria (utg.). *Språk för framtiden. Rapport från ASLA:s höstsymposium i Falun 12-13 november 2010*. ASLA 23. Uppsala: ASLA. s. 70-80.
Fulltext finns: <http://du.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A523275&dswid=-4530>
- Hedquist, Rolf (1984). *Eerste hulf in het Zweeds: (First aid in Swedish)*. Umeå: Univ.
- Lagerlöf, Selma (1914). *Kejsarn av Portugallien: en värmlandsberättelse*. Stockholm: Bonnier.
- Sagan, Carl (1996). *The demon-haunted world: science as a candle in the dark*. 1. ed. New York: Random House.

ⁱ Kanske tänker du att det inte händer så mycket inom t.ex. svenska som andraspråk, men om du tänker tillbaka några generationer, inser du att det har hänt en hel del sedan dess. Kanske anar du då rentav att det fortfarande händer mycket inom **forskningen**...

ⁱⁱ Man måste inte hålla med om allt som Carl Sagan säger, för att kunna uppskatta hans tankar i "The Fine Art of Baloney Detection" ur boken Sagan, Carl (1996) så som de refereras av Maria Popova på

<https://www.brainpickings.org/2014/01/03/baloney-detection-kit-carl-sagan/>. På svenska talar många om "**struntprat**" istället för "baloney".

ⁱⁱⁱ Se **Fel! Hittar inte referenskölla.** under **referenser**.

^{iv} Begreppet "**strategier**" var tämligen brukligt när föredraget hölls; senare forskning har delvis använt andra begrepp för jämförbara företeelser.

^v Begreppet "**L2**" har jag använt i titeln – trots att både föredraget och konferensen handlade om svenska som andraspråk – för att antyda, att resultat från forskning kring svenska som andraspråk kan vara intressanta och relevanta även för forskning kring andra språk.

^{vi} Den text som här återges i mittspalten utgör en lätt bearbetning av det **föredrag** jag höll i oktober 1987 vid det första symposiet i svenska som andraspråk.

Föredraget publicerades 1988 i symposiets andra volym, utgiven av Kenneth Hyltenstam och Inger Lindberg. De båda andra spalterna och slutkommentarerna har jag sammanställt för denna lärobok.

^{vii} Professor Dr. Gerda Uhlisch handledde mig i arbetet med min doktorsavhandling. Hon frågade mig hur jag förstår begreppet "snarlikhet". Det var avgörande för mig att inse, hur viktiga definitionerna av olika begrepp kan vara. Precisa definitioner är ofta grundläggande i ett vetenskapligt arbete.

^{viii} Det kan vara värt att påpeka, att språkförståelse (jfr Hecht 2011) omfattar **mer** än läsning och förståelse av skriven eller hörd text, att språkkompetens omfattar mer än språkförståelse och att vetande och kunskap omfattar mer än språkkompetens. Följaktligen kan de här beskrivna tjugo timmarna ses som en (bland flera) möjligheter att utforma nybörjarundervisningen i svenska som andraspråk, men att den som vill leva i Sverige sannolikt behöver mer än tjugo timmars undervisning i svenska som andraspråk.

^{ix} Detta gäller under förutsättning att läsaren **känner igen** ordet från något annat språk än målspråket. För en sådan igenkänning torde en rad faktorer spela in, inte minst förkunskaper och bildningsnivå, men även intresse.

^x Anledningen till att **berättelser** särskilt lyfts fram är, att narrativa texter i dessa kurser visat sig vara särskilt lämpade; möjligen spelar narrativa texters sätt att hantera (huvud-)personers handlande in. Det finns dock även andra texter som - av olika anledningar – kan vara lämpliga att använda bland nybörjare i svenska som andraspråk.

^{xi} När jag höll föredraget i oktober 1987 använde jag inte ordet "**hen**", men jag får intrycket, att det nu är så etablerat, att det är praktiskt även i vetenskapliga texter.

^{xii} Det kan vara värt att förtydliga, att man gör många elever och studenter en tjänst, om man som lärare med dem tränar att verbalisera **förförståelse** och **förkunskaper** redan efter att ha läst överskriften.

^{xiii} Slutmålet är **originaltexten**.

^{xiv} Man kan se flera fördelar med att i detta skede kan låta eleverna och studenterna arbeta med **originaltexten**: Erfarenhetsmässigt är originaltexter ofta motivationshöjande, möjligen eftersom de knyter an till den sortens texter som de lärande själva kan finna, t.ex. på Internet. En annan fördel är, att de flesta originaltexter kan hanteras med den sackadiska läsning som flertalet elever och studenter mött i andra sammanhang.

^{xv} När jag höll det här föredraget i oktober 1987 hade kvantitativa **metoder** en mycket stark ställning både inom språkforskning och inom pedagogisk och didaktisk forskning. Om jag idag skulle handleda en student som presenterade siffror på samma sätt som jag gjorde det i mitt föredrag då, skulle jag vilja problematisera och

relativisera bruket av siffror i dessa sammanhang av flera skäl. Bland annat skulle jag vilja lyfta fram att ord inte är detsamma som text, att ordförståelse inte är detsamma som textförståelse, att ord i en text inte nödvändigtvis fungerar på samma sätt som fristående ord samt att ordförståelsen kan vara olika för olika typer av ord. Därför har jag i senare undersökningar lämnat räknandet av antalet förstådda ord i en text, för att istället arbeta med textfrågor. Alltså: Jag är glad om det här föredraget kan ses som ett litet bidrag till ett stort forskningsfält. Forskning inom detta område torde vara lika angelägen idag, som då jag höll mitt föredrag. Inom detta forskningsfält borde kvalitativa forskningsmetoder ha en (minst) lika självklar ställning som kvantitativa.

^{xvi} Föredragets **referenser** har flyttats till denna publikations lista över referenser.